

1996 Philadelphia

8. ICOC (International Conference on Oriental Carpets) Konferansı'nın Ardından

Resim/Picture 1

Philadelphia Woodmere Sanat Müzesi'nde açılan "Saray İşinden Ev İşine: Atlantik Koleksiyonlarından Doğu Halıları" Sergisi. "From Palace Work to Home Work: Oriental Carpets from the Atlantic Collection" Exhibition at Philadelphia Woodmere Art Museum.

Yrd. Doç. Dr. Nalân Türkmen*

Bilindiği gibi bugün halı konusunda dünya çapında düzenlenen en büyük organizasyonlara imza atan tek kuruluş ICOC'tur. Türk Dünyası'nın halı sanatına gönül veren Robert Pinner'ın büyük gayretleri ile yirmi yıl önce kurduğu ICOC, 1996 yılında 8. Konferansı'nı, 31 Ekim - 4 Kasım tarihleri arasında, Amerika Birleşik Devletleri'nin Philadelphia kentinde tertip etmiştir. İlk ICOC Konferansı 1976 yılında Londra'da, ikincisi 1978'de Münih'te, üçüncüsü de 1980'de Washington, DC'de yapılmıştır. Daha sonraları sırasıyla 1983'de Londra, 1986'da Budapeşte-Viyana, 1990'da San Francisco, 1993'te de Hamburg-Berlin'de organize edilmiştir. Bu konferanslar ve bünyelerinde tertip edilen fuar ve sergiler, yoğun çalışmaların sonucunda gerçekleştirilmektedir.

1996 - 8. ICOC Konferansı'nın yapıldığı Philadelphia, seçkin halı koleksiyonları ile tanınan zengin halı müzelerinin bulunduğu bir kent olup, uzun zamandan beri Amerika'nın önemli bir halı merkezi olarak bilinmektedir. Konferans'a dünyanın dörtbir tarafından uzmanlar, sanat tarihçileri, etnograflar, koleksiyoncular ve halı ticareti ile uğraşan tüccarlardan oluşan beşyüze yakın delege iştirak etmiştir. Konferans'ın akademik oturumları, poster sunumları (poster presentations) ve fuarı, Wyndham-Franklin Plaza Otel'i'nin Kongre salonlarında yapılmıştır. Türk sanatı konusundaki başarılı çalışmalarıyla tanınan Walter Denny, 8. ICOC Konferansı'nın Akademik Komite Başkanlığı'nı yürütmüştür.

Toplam ellisekiz bildirinin sunulduğu Konferans, iki ayrı oturumda gerçekleştirilmiş olup, konularına göre onbir ana bölümden meydana gelmiştir: I. Tarihi Halılar, II. Türkmen Halıları, III. Koleksiyoncular ve Koleksiyonları, IV. Yörük Halıları ve Kültürü 1-2, V. İran Halıları, VI. Bilimsel Analiz, VII. Halı Desenleri 1-2, VIII. Tekstil, IX. Özel Atölye, X. Halı-Kilim Kültürü, XI. Salting Halıları. Akademik oturumlardan ayrı olarak, bildirilerin afiş şeklinde duvara asılarak sunulduğu "Poster Presentation" bölümünde ise Tibet, Anadolu ve çeşitli Türkmen boylarına ait halı, keçe ve küçük dokumaları konu alan oniki bildiri verilmiştir.

Türkiye'den, Muğla Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi öğretim üyeleri olarak, 1984 ve 1994 yıllarında gerçekleştirilen I. ve II. Milletlerarası Türk Halı Kongreleri'ni organize eden ve aynı zamanda ICOC'un milletlerarası komitesinin yönetim kurulunda görev alan hocam Prof. Nejat Diyarbakirli ve ben katıldım. Diyarbakirli, bildirisinde, Türklerin halıçılığa verdikleri öneme değinerek, Anadolu'nun çeşitli bölgelerindeki Yörük yaşayışını, meskenlerini (topak evlerini) ve halılarını, Orta Asya ile bağlantı kurarak, örneklerle açıklamıştır. Ben de bildirimde, Osmanlı döneminde dokunmuş hayvan figürlü ve geometrik motifli halılar ile çeşitli Türkmen boylarına ait dokumalar arasındaki motif, kompozisyon ve renk benzerliklerini, tarihi perspektif içerisinde sunmaya çalıştım. DOBAG projesinin yürütücüsü ve Marmara Üniversitesi doğal boya laboratuvarlarının kurucusu Dr. Harald Böhrer, aynı Üniversite'de görevli kimyager Yrd. Doç. Dr. Recep Karadağ ile birlikte, Palmira tekstillerinin boya analizi konusunda ortak bir bildiri sunmuşlardır. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde ve DOBAG projesinde görev alan Prof. Dr. Nevin Enez, Memluk Halıları ve Osmanlı Saray Halıları'nda kullanılan boyaların analizleri üzerine bildiri verirken, yine aynı Fakülte'de ve projede çalışan Doç. Dr. Şerife Atılhan'da bildirisini, Batı Anadolu'daki Yörüklerin dokudukları çok işlevli kolanlar üzerine sunmuştur. Topkapı Sarayı Müzesi'nin halı ve tekstil bölümü sorumlusu Dr. Hülya Tezcan, Topkapı Sarayı'nın namli seccadelerini konu alan bildirisini de Konferans'a katılmıştır.

Konferans'ın bünyesinde, elli altı satış pavyonundan oluşan bir fuar açılmıştır. Bu fuarda elliye yakın halı piyasasının tanınmış galerileri ile birlikte, Halı (İngiltere), Ghreh (İtalya) gibi milletlerarası halı ve tekstil dergilerinin birer temsilcileri ve bazı müzayedede kuruluşları yer almıştır. Fuarda Anadolu, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve Orta Doğu'nun yanısıra Avrupa, Kuzey Amerika ve eski Kolombiya

*Muğla Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü Öğretim Üyesi.

After the

8th ICOC

(International Conference On Oriental Carpets) in Philadelphia in 1996

Assis. Prof. Nalân Türkmen*

Only the ICOC, as it is widely known, organises the most important activities concerning carpeting. The ICOC, founded by Robert Pinner (a person who devoted himself to Turkish carpeting) twenty years ago, organised its 8th Conference in Philadelphia, USA in 1996 between October 31th and November 4th. The first ICOC conference was held in London in 1976, the second in Munich in 1978, the third in Washington DC in 1980. The other ICOC conferences were organised as follows: London -1983, Budapest and Vienna -1986, San Francisco -1993, Hamburg and Berlin -1993. These conferences, exhibitions and fairs have been organised as a result of a lot of hard work.

Philadelphia, in which the 1996-8th ICOC Conference was held, has museums with rich, high quality carpet collections and has been considered for a long time as a major carpet centre of the USA. Almost five hundred people, including specialists, art historians, ethnography specialists, collectors and merchants dealing with the carpet trade, attended the meeting. Academic sessions, poster presentations, and fairs, were held in the Congress Hall of Wyndham-Franklin Plaza Hotel. The chairman of the Conference Committee was Walter Denny who is famous for his studies on Turkish art.

The conference consisted of two main sessions and a total of fifty-eight papers were submitted. Based on the papers' contents, there were eleven topics: I. Historical Carpets, II. Turkoman Carpets, III. Collectors and their Collections, IV. Nomads' Carpets and Culture, 1-2, V. Iranian Carpets, VI. Scientific Analysis, VII. Carpets and Figures 1-2, VIII. Textile, IX. Private Workshop, X. Carpets-Kilims Culture, XI. Salting Carpets. In addition to academic sessions, during the "poster presentations", twelve papers on the carpets, keçe and small weavings belonging to Tibet, Anatolia and various Turkoman tribes were exposed.

Representing Turkey, as academics from Muğla University, I and Prof. Nejat Diyarbekirli attended the conference. Prof. Diyarbekirli organised the first and second

International Turkish Carpets Conference, in 1984 and 1994 respectively, and is also a member of the steering committee of the ICOC. In his presentation, Prof. Diyarbekirli explained the life style of Nomads, their housing and their carpets in several regions of Anatolia relating these characteristics with Central Asian culture and emphasising the substantial importance that Turkish people give to carpeting. In my paper, I tried to show the similarity between the carpets with animal figures and geometric designs belonging to the Ottoman Empire period, and kilims of several Turkoman tribes in terms of figures, composition and colour from a historical perspective. Dr. Harald Böhmer, director of the DOBAG project and the founder of the Natural Colour Laboratory of Marmara University, together with Dr. Recep Karadağ chemist at Marmara University, submitted a paper on the colour analysis of Palmira textile. Prof. Nevin Enez from the Fine Arts Faculty of Marmara University and currently working on the DOBAG project, submitted a paper dealing with colour analysis of Memlük carpets and those of Ottoman palaces. Assist. Prof. Şerife Atlihan, also from Marmara University, presented a paper concerning the multipurpose carpets woven by Nomads in Western Anatolia. Dr. Hülya Tezcan, from the Topkapı Palace Museum, submitted a paper on famous prayer rugs of Topkapı Palace.

A fair was also organised as a part of the conference, covering fifty-six sale stands. Nearly fifty famous carpet galleries, representatives of famous carpet and textile periodicals such as Halı (England), Ghereh (Italia), and some auction companies participated in the fair. During the fair samples of textiles from Anatolia, Central Asian Turkish Republics, Middle East countries, and also samples from European countries, North American countries, and ancient Colombia were exhibited. We can say that the products from Anatolia -Konya (Obruk, Karaman), Kars (Kağızman), Sivas (Zara), Denizli (Çal), Fethiye (Megri), and Bergama- were the most significant ones exhibited at the fair. There were also samples of Teke, Salur, Yomut, Sarık, Ersarı and

*Lecturer, Archeology and Art History Department, Muğla University.

Resim/Picture 2

Aynı sergiden detay.

Details from the same exhibition.

dokumalarının çeşitli örneklerini de görebilmek mümkün olmuştur. Özellikle bölgesel Anadolu halıları açısından baktığımızda; Konya (Obruk, Karaman), Kars (Kağızman), Sivas (Zara), Denizli (Çal), Fethiye (Megri) ve Bergama gibi halı sanatımızın önemli merkezlerinde dokunmuş halı ve kilimler ile Karakeçili gibi Yörüklerin dokudukları parçaların, fuarın en can alıcı ürünleri olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca Teke, Salur, Yomut, Sarık, Ersarı, ve Çavuldur gibi Türkmen boylarına ait halı ve diğer küçük dokumalar da oldukça kaliteli ürünlerdi. Zarif görünüşleri ile koleksiyoncuların adeta gözbebeği olan Özbek suzeni işlemlerinin de her boyutta çeşitli örnekleri mevcuttu.

8. ICOC'un, fuardan ayrı olarak tertip ettiği bir diğer etkinlik de; halı, kilim, kumaş ve işleme sanatlarının birbirinden değerli örneklerinin teşhir edildiği sergilerdi. Çeşitli müze, üniversite ve bunların bünyesindeki sanat galerilerinde toplam sekiz sergi açılmıştır.

Türkmen dokumaları konusunda en muhteşem sergi olarak, Pennsylvania Üniversitesi Arkeoloji ve Antropoloji Müzesi'nde açılan "*Orta Asya Dokuma Sergisi*" gösterilebilir. Elliye yakın parçanın sunulduğu bu sergi, St. Petersburg Rus Etnografya Müzesi'ndeki koleksiyondan getirilmiş olup, Amerika'da ilk kez teşhir edilmiştir. Ünlü araştırmacı A. Bogolubov tarafından XIX. yüzyılda toplanan bu parçalar Salur, Teke, Yomut, Sarık, Arabacı boylarına ait ürünlerdir. Geleneksel Türkmen yaşamının ayrılmaz bir parçası olan halı, çuval, torba, ensi (çadırın girişine asılarak kapı görevi gören halı) ve asmalık (düğünde gelini taşıyan devenin, iki yanından sarkıtılan beş köşeli dokuma) gibi dokumaların yanısıra, suzeni olarak yapılmış nadide yatak ve sofraya örtülerini de görebilme imkânı bulunmuştur.

8. ICOC sergi programı çerçevesinde tertip edilen en büyük ve kapsamlı sergi, Philadelphia Woodmere Sanat Müzesi'nde açılan "*Saray İşinden Ev İşine: Atlantik Koleksiyonlarından Doğu Halıları*" sergisidir. 130'dan fazla halı, kilim ve kumaşın teşhir edildiği bu sergi, Philadelphia Sanat Müzesi'nden, Kuzey Carolina'dan ve halı dünyasının tanınmış isimlerinin özel koleksiyonlarındaki önemli parçalardan meydana getirilmiştir. Ayrıca Glencairn Müzesi ve Pennsylvania'dan gelen dokuz eski Kafkas halısı da ilk kez bu sergiyle birlikte halı camiasına sunulmuştur. Safevi, Memluk ve Azerbaycan halılarının da teşhir edildiği sergide en çok beğeniyi, Osmanlı kumaşları ve yine bu döneme ait halılar toplamıştır. Bunlardan ayrı olarak, bölgesel Anadolu halıcılığımızın belli başlı merkezlerinde dokunmuş karakteristik halı ve kilimler de serginin diğer eşsiz örnekleridir (Resim 1-2-3).

Philadelphia Marketplace Tasarım Merkezi'nde açılan "*Antika Boy Halıları ve Kırgız Çığları*" Sergisi de, özellikle Orta Asya Türkmen dokumaları konusunda görülmeye değer bir başka sergidir. Burada Salur, Teke, Yomut, Çavuldur, Sarık, Ersarı gibi boylara ait halı, çuval, asmalık, ensi, ayetlik (ölüleri mezara götürürken kullandıkları halı), deve dizlik (gelini taşıyan devenin iki dizine takılan süslü, küçük dokuma) ve okbaş torbaları (çadırın kubbesini oluşturan büyük çubuk şeklindeki okların konulduğu torba) gibi dokuma örnekleri beğenilere sunulmuştur. Sergide İran halıları, Kaşkay, Avşar, Beluç gibi çeşitli boylara ait dokumalar da teşhir edilmiştir. Serginin bir bölümü, geleneksel Kırgız çığlarına ayrılmıştır. Çığ, yaz aylarında çadırın kanatlarını (kereğelerini) çepeçevre saran, birbirine

renkli yün ipliklerle desen oluşturacak şekilde bağlanan, kamaştan yapılmış bir nevi paravandır. Uzmanlar tarafından çığ konusunda şimdiye kadar açılan en büyük sergi olarak nitelendirilmektedir. Bu konuda yaptığı araştırmalar ve yayımlarla tanınan, ICOC'un Amerika temsilcisi John Sommer ve Fred Krieger'in koleksiyonlarından alınan onbeş çığ örneği sergilenmiştir.

Konferansa ev sahipliği yapan Wyndham-Franklin Plaza Oteli'nde ise "*Anadolu Yastıkları*" üzerine bir sergi açılmıştır. Yirmibeş koleksiyoncudan alınmış, altmış yastık kılıfının teşhir edildiği bu sergi Doğu, Batı ve Orta Anadolu'nun ananevi yastık anlayışını motif, renk ve teknik açıdan mükemmel bir şekilde izleme ve aralarındaki üslup farklılığını rahatlıkla tespit edebilme fırsatı yaratmıştır.

Anadolu yastık kılıflarından ayrı olarak, günümüzde giderek unutulmuş, çadır kültürünün önemli bir malzemesi olarak bilinen tuz torbaları ve *Kur'an* muhafazalarını içeren bir sergi de, Philadelphia Racquet Klüp'te açılmıştır. XIX. yüzyıl sonu ile XX. yüzyılın ortalarına tarihlendirilen, çeşitli dokuma tekniklerinde yapılmış yirmi tuz torbası ve kırk Kur'an muhafazası teşhir edilmiştir.

8. ICOC sergi etkinliklerine katılan halıseverlerin büyük beğeni ve takdirlerini toplayan sergi ise, hiç kuşkusuz Philadelphia Sanat Müzesi'ndeki "Klasik Doğu Halıları Daimi Koleksiyonu"ndan meydana gelen sergi olmuştur. Müze, Kafkas, İran, Hindistan, İspanya ve tabii Osmanlı Dönemi halılarından oluşan geniş bir koleksiyona sahiptir. Özellikle literatüre "Holbein ve Lotto Halıları" olarak geçen erken Osmanlı halıları ile yıldızlı ve madalyonlu Uşak halıları, bu ünlü daimi koleksiyonun en çarpıcı örneklerini oluşturmaktadır. Böylesine görkemli koleksiyona sahip olan Philadelphia Sanat Müzesi'nde "*Şal Desenli Tutkusu: Hint ve Avrupa Şalları*" adı altında, kırkiki parçadan oluşan bir sergi daha organize edilmiştir.

Bu arada, Avrupa ve Amerika'da çok az tanınan Fas, Tunus ve Cezayir gibi Magrip ülkelerinin halı ve kilimlerini, zengin bir sergi çerçevesinde ilk kez Philadelphia'da görme imkânı bulunmuştur. Pennsylvania Üniversitesi'nin Arthur Ross Galerisi'nde açılan sergide; Paris'teki "Afrika ve Okyanus İlkelerinin Sanatları Müzesi", "Arap Dünyası Enstitüsü" ve özel koleksiyonlardan alınan kırk dokuma örneği gösterime sunulmuştur.

Konferans'ın üçüncü ve dördüncü günlerinde, ICOC teşkilatının yönetim kurulu toplanarak, önümüzdeki yıllarda gerçekleştirecekleri faaliyetleri saptamışlardır. Konferans'tan hemen sonra New York ve Washington, DC'ye turlar düzenlenerek, bazı halı merkezleri ve müzeler ziyaret edilmiştir. New York'da Brooklyn Müzesi ve Metropolitan Müzesi'nin İslâm Sanatı bölümlerine ayrıca Hacı Baba Halı Klübü'nün organize ettiği halı sergisine iştirak edilmiştir. Washington, DC'de de; Freer Galerisi ve Arthur M. Sackler Galerisi'nin İslâm Sanatı bölümleri, Dumbarton Oaks Müzesi'ndeki erken İslâm ve Koptik dokumalarından oluşan sergi, Washington Tekstil Müzesi'nde ise "*Doğu Halılarında Simetri ve Desen*" başlıklı sergi ile "*Orta Asya Vahalarından Suzeni İşlemleri*" sergisi gezilmiştir. Bütün bu sergiler ziyaretçilerde hayranlık uyandıran önemli etkinlikler olmuştur.

Orijinal bildirilerin sunulduğu akademik oturumları, dünya çapında tanınmış galericilerin katıldığı fuarı ve birbirinden muhteşem sergileri ile bir ICOC Konferansı daha böylece geride kaldı. ■

Çavuldur of high quality carpets and textiles that are products of several Turkoman tribes. There were also many samples of Uzbek Suzeni in several sizes.

In addition to the fair, several exhibitions including valuable examples of carpets, kilims, cloths and embroidery took place during the 8th ICOC Conference: eight exhibitions were held in several museums, universities and affiliated art galleries.

The most mesmerising exhibition on Turkoman textiles was the "Central Asia Textile Exhibition" at the Archaeology and Anthropology Museum of Pennsylvania University. The exhibition contained nearly fifty pieces that came from the St. Petersburg Russian Ethnography Museum collection and these pieces were exhibited in the United States for the first time. These pieces were collected by the famous researcher, A. Bogolubov, in the 19th Century and were the products of Salur, Teke, Yomut, Sarık and Arabacı tribes. Carpets and similar derivative products reflecting the culture of these tribes in housing and social life were present.

Within the framework of the conference, the largest and the most comprehensive exhibition, "From Palace Work to House Work: Oriental Carpets from the Atlantic Collection", was organised at the Philadelphia Woodmere Art Museum. It contained more than 130 carpets, kilims and clothing from famous private collections. Additionally, ancient Caucasus carpets from the Glencairn Museum and Pennsylvania were exhibited for the first time. In the exhibition presenting Safevi, Memlük and Azerbaijan carpets, the most interesting pieces were Ottoman clothing and carpets belonging to the same period. Also the carpets and kilims produced at certain centres of Anatolia were among the unique samples of the exhibition (Picture 1-2-3).

"Antique Tribe Carpets and Kirgizian Çıĝs" organised at the Philadelphia Marketplace Design Centre was also worthy of a visit especially as far as the Central Asian Turkoman textiles were concerned. This exhibition included carpets, sacks, ayetlik (rugs used for bringing corpses to the cemetery), knee-guards of camels (small pads put on the knees of camels during wedding ceremonies) and others belonging to Salut, Teke, Yomut, Çavuldur, Sarık and Ersarı tribes. Also Iranian rugs, textiles of Kaşkay, Avşar, and Beluç tribes were exhibited. A section was reserved for Kirgizian Çıĝs. Çıĝs are a kind of screen produced with reeds used in tents during the summer. Specialists regard this exhibition on the Kirgizian Çıĝs as the largest one ever organised. Fifteen Çıĝs from the collections of John Sommer, representative of ICOC in the USA, and Fred Krieger, were exhibited.

Another exhibition, "Anatolian Pillows", was at the Wyndham-Franklin Plaza Hotel. Obtained from twenty-five collectors, sixty pillowcases were exhibited constituting an opportunity to notice the differences between pillowcases of Eastern, Western and Central Anatolia in terms of their styles, figures, colours and technical aspects.

Apart from the Anatolian pillowcases, twenty salt cases, material of tent culture and forty cases of the Koran were exhibited at the Philadelphia Racquet Club.

Another appreciated exhibition under the 8th ICOC was the "Classical Oriental Carpets Collection" at the Philadelphia Art Museum. This museum possesses a comprehensive collection including Caucasus, Iranian, Indian, Spanish and

Ottoman carpets. Ottoman carpets mentioned in literature as "Holbein and Lotto Carpets" and Uşak carpets with stars and medals were the most mesmerising parts of this famous collection. Another exhibition organised at the same museum under the title of "Passion of Shawl Design: Indian and European Shawls" included forty-two pieces.

For the first time, carpets and kilims of the Maghreb countries such as Morocco, Tunisia and Algeria that are not known in Europe and America were exhibited at the Arthur Ross Gallery of Pennsylvania University. This exhibition consisted of forty textile samples from Africa and the Oceania Countries! Art Museum, the Arabic World Institute and private collections of Paris.

During the third and fourth days of the Conference, the steering committee of the ICOC met to identify their future activities. After the conference, several museums in New York and Washington, DC and some carpet centres were visited: the Brooklyn Museum, Islamic Art section of the Metropolitan Museum and the carpet exhibition organised at the Hacı Baba Carpet Club in New York; the Islamic Art section of Freer Gallery and the Arthur M. Sackler Gallery, the exhibition of early Islamic textiles at the Dumbarton Oaks Museum, "Symmetry and Figures in Oriental Carpets" and "Suzani Embroideries from Central Asian Oasis" exhibitions at the Washington Textile Museum in Washington DC.

The ICOC Conference with academic sessions, fairs with famous agents and mesmerising exhibitions, have left us some delightful memories. ◀▶

Resim/Picture 3

Philadelphia Woodmere Sanat Müzesi-(Sağdan Sola) ICOC Türkiye temsilcisi Prof. Nejat Diyarbekirli, ICOC II. Başkanı ve Fas Halı Kongresi Tertip Heyeti Başkanı W. Stanzer, Yrd. Doç. Dr. Nalân Türkmen, Topkapı Sarayı Müzesi'nin Halı ve Tekstil Bölümü Sorumlusu Dr. Hülya Tezcan, Mügül Andrews.

Philadelphia Woodmere Art Museum (From right to left) Prof. Nejat Diyarbekirli, ICOC Turkey Representative, W. Stanzer ICOC Vice President, President and Chairman of Morocco Carpet Congress, Organization Committee, Dr. Nalân Türkmen, Dr. Hülya Tezcan, Director of the Carpet and Textile Section of the Topkapı Palace Museum, Mügül Andrews.

